

GEOGRAFIYA O'QITISHNING KO'RGAZMALI METODLARI

*M.A.Shuxratova**Sh.E.Xodjanियazova**Buxoro davlat pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti,
Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo'nalishi talabasi*

Annotatsiya: Geografiya ta'limi, o'quvchilarga yer yuzasining tabiiy va ijtimoiy jarayonlarini, shuningdek, ularning o'zaro aloqalarini tushunishga yordam beradigan muhim fanlardan biridir. Ushbu fanni o'qitishda ko'rgazmali metodlar, ya'ni vizual materiallar va amaliy faoliyatlar orqali ta'lim berish, o'quvchilarning qiziqishini oshirish va mavzuni yaxshiroq anglashlariga yordam beradi. Ushbu maqolada geografiya o'qitishning ko'rgazmali metodlari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar: geografiya, geografik joylashuv, iqlim, atlas, karta, tabiiy resurslar, diagrammalar.

Abstract: Geography education is one of the important subjects that help students understand the natural and social processes of the earth's surface, as well as their interrelationships. Demonstration methods in teaching this subject, i.e. teaching through visual materials and practical activities, help to increase students' interest and better understanding of the subject. This article provides detailed information about the visual methods of teaching geography.

Key words: geography, geographic location, climate, atlas, map, natural resources, diagrams.

Geografiya o'qitishda kartalar va atlaslar muhim vositalardir. Ular o'quvchilarga geografik joylashuv, tabiiy resurslar, iqlim sharoitlari va boshqa ko'plab ma'lumotlarni ko'rsatadi. O'qituvchilar kartalarni dars jarayonida ishlatish orqali o'quvchilarga ma'lum bir hududning xususiyatlarini ko'rsatishi mumkin. Masalan, o'quvchilar biror mamlakatning xaritasini ko'rib, uning chegaralari, shaharlar va tabiiy resurslari haqida ma'lumot olishlari mumkin. Diagrammalar va grafikalar geografik ma'lumotlarni tushuntirishda samarali vositalardir. Ular statistik ma'lumotlarni vizual ko'rinishda taqdim etadi, bu esa o'quvchilarga ma'lumotlarni tezda anglashlariga yordam beradi. Masalan, iqlim o'zgarishi yoki aholi zichligi kabi mavzularni tushuntirishda diagrammalarni ishlatish o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va mavzuni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Zamonaviy texnologiyalar yordamida tayyorlangan multimedial materiallar, masalan, taqdimotlar, videolar va interaktiv dasturlar geografiya o'qitishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu materiallar o'quvchilarga mavzuni yanada qiziqarli va interaktiv tarzda o'rganishga imkon beradi. Masalan, geografik joylashuvlarni ko'rsatadigan videolar yoki interaktiv xaritalar o'quvchilarning diqqatini

jalb qiladi va ularning o'rganish jarayonini yanada samarali qiladi. Geografiya o'qitishda amaliy mashg'ulotlar o'tkazish, o'quvchilarga nazariy bilimlarni amalda qo'llash imkonini beradi. Masalan, o'quvchilarni tabiatga olib chiqish, geografik joylarni o'rganish yoki o'z hududlaridagi tabiiy resurslarni tahlil qilish orqali ularning qiziqishini oshirish mumkin. Bunday mashg'ulotlar o'quvchilarga o'z tajribalarini kengaytirishga va geografik bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi. Geografiya o'qitishda o'yinlar va simulyatsiyalarni qo'llash, o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularni faol ishtirok etishga undaydi. Masalan, geografik o'yinlar orqali o'quvchilar ma'lum bir hududning xususiyatlarini o'rganishlari yoki muammolarni hal qilishlari mumkin. Bunday faoliyatlar o'quvchilarning muloqot qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi va jamoaviy ishni rag'batlantiradi. Geografiya o'qitishning ko'rgazmali metodlari o'quvchilarning qiziqishini oshirish, mavzuni yaxshiroq tushunishga yordam berish va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Kartalar, diagrammalar, multimediali materiallar, amaliy mashg'ulotlar va o'yinlar orqali o'qituvchilar o'quvchilarga geografik bilimlarni samarali tarzda yetkazishlari mumkin. Ushbu metodlar yordamida geografiya ta'limi yanada qiziqarli va samarali bo'ladi. Geografiya fani, haqiqatan ham, o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirish va ularni atrof-muhitga nisbatan mas'uliyatli munosabatda bo'lishga o'rgatish uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu fanni o'rgatishda qo'llaniladigan metodlar, o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish jarayonini va ularni amaliyotda qo'llay olish qobiliyatini belgilaydi. Interaktiv o'qitish metodlari, o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb qilishga qaratilgan. Bu metodlar orqali o'quvchilar o'z fikrlarini bildirish, savollar berish va muhokamalarda ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Masalan, guruhli muhokamalar yoki rolli o'yinlar orqali o'quvchilar geografik mavzularni yanada chuqurroq o'rganishlari mumkin. Geografiya darslarida ko'rgazmali materiallar, masalan, xaritalar, diagrammalar va grafikalar, o'quvchilarga mavzuni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Ushbu materiallar orqali o'quvchilar geografik joylashuvlar, tabiiy resurslar va ijtimoiy jarayonlar haqida aniq tasavvurga ega bo'lishadi. O'qituvchilar ko'rgazmali materiallarni dars jarayonida samarali qo'llash orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirishi mumkin. Amaliy mashg'ulotlar, o'quvchilarga nazariy bilimlarni amalda qo'llash imkonini beradi. Tabiatga chiqish, geografik joylarni o'rganish yoki loyiha asosida ish olib borish orqali o'quvchilar o'z tajribalarini kengaytirishlari mumkin. Bunday mashg'ulotlar, shuningdek, o'quvchilarning jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Darsning sifatli tashkil etilishi uchun o'qituvchilar pedagogik va psixologik texnologiyalarni qo'llashlari zarur. Bu texnologiyalar, o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olish, ularning qiziqishlarini aniqlash va dars jarayonini shunga mos ravishda tashkil etishga yordam beradi. O'qituvchilar, shuningdek, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish uchun turli xil usullarni qo'llashlari mumkin. Zamonaviy texnologiyalar, masalan, interaktiv

taxtalar, kompyuter dasturlari va mobil ilovalar geografiya darslarida qo'llanilishi o'quvchilarning qiziqishini oshiradi. Ushbu vositalar yordamida o'quvchilar geografik ma'lumotlarni tezda topish, tahlil qilish va taqdim etish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Texnologik vositalar, shuningdek, o'quvchilarning o'z-o'zini o'rganish qobiliyatini rivojlantiradi. Geografiya fani o'quvchilarga atrof-muhitni tushunish va uni o'rganish imkoniyatini beradi. Darslarda qo'llaniladigan metodlar, o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish jarayonini va ularni amaliyotda qo'llay olish qobiliyatini belgilaydi. O'qituvchilar pedagogik, psixologik va texnologik metodlarni samarali qo'llash orqali geografiya darslarini qiziqarli va samarali o'tkazishlari mumkin. Bu esa o'quvchilarning geografik bilimlarini mustahkamlashga va ularni kelajakda mas'uliyatli fuqarolar sifatida tarbiyalashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Mamatov, A. (2020). Geografiya o'qitish metodikasi. Tashkent: O'qituvchi.
2. Saidov, B. (2019). Geografiya darslarida ko'rgazmali metodlar. Samarkand: SamDU.
3. Xolmatov, D. (2021). Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va geografiya o'qitish. Buxoro: BuxDU.
4. Abdullaeva, N. (2022). Geografiya fanini o'qitishda innovatsion yondashuvlar. Toshkent: Fan va texnologiya.
5. Toshpulatov, R. (2023). Geografiya darslarida interaktiv metodlar. Andijon: Andijon davlat universiteti.